

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лісового господарства та екології
Кафедра лісового та садово-паркового господарства
Кваліфікаційна робота на правах рукопису

ТИШКОВЕЦЬ
Анатолій Вікторович

УДК 630*5

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ХАРАКТЕРИСТИКА НЕЛІСОВИХ ЗЕМЕЛЬ РУДНЯНСЬКОГО
ЛІСНИЦТВА САРНЕНСЬКОГО НАДЛІСНИЦТВА**

205 «Лісове господарство»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Тишковець А.В.
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
Ковтун Т.І.
(прізвище, ім'я, по батькові)
К.с.-г.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

Житомир – 2025

Висновок кафедри лісового та садово-паркового господарства

за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри _____

№ ____ від «__» ____ 2025 р.

Завідувач кафедри лісового та садово-паркового господарства

К.с.-г.н., доцент _____ Юрій СІРУК

«__» ____ 2025 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____ захистив (ла)

(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(прізвище ,ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Тишковець А.В. Характеристика нелісових земель Руднянського лісництва Сарненського надлісництва. - Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 205 – лісове господарство. – Поліський національний університет, Житомир, 2025.

Досліджено, що найбільші площі займають болота, частка котрих у лісовому фонді становить понад 7 %, також значні площі займають меліоративні канали – 2 % і сіножаті – понад 1 %. Меліоративні канали є нефункціонуючі. Близько 14 % площ усіх меліоративних каналів у лісництві є магістральними, 5 % - осушувальними і 81 % - каналами-збирачами. Близько 70 % площ сіножатей є наділами лісової охорони, решта – відноситься до підсобних господарств. Водні об'єкти представлені озерами і ріками.

Ключові слова: болота, сіножаті, меліоративні канали, лінії електромереж.

ANNOTATION

Tyshkovets A.V. Characteristics of non-forest lands of the Rudnya Forestry Department of the Sarny Forestry Department. - Qualification work on manuscript rights.

Qualification work for the bachelor's degree in specialty 205 - forestry. - Zhytomyr Polissya National University, Zhytomyr, 2025.

It has been studied that the largest areas are occupied by swamps, the share of which in the forest fund is over 7%, also significant areas are occupied by melioration canals - 2% and hayfields - over 1%. Reclamation canals are non-functional. About 14% of the areas of all melioration canals in forestry are main, 5% - drainage and 81% - collector canals. About 70% of the areas of hayfields are forest protection allotments, the rest - belongs to subsidiary farms. Water bodies are represented by lakes and rivers.

Keywords: swamps, hayfields, land reclamation canals, power lines.

ЗМІСТ

Вступ	5
РОЗДІЛ 1. ПОКАЗНИКИ ЛІСОВОГО ФОНДУ РУДНЯНСЬКОГО ЛІСНИЦТВА	7
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА ЛІСІВ ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ» В МЕЖАХ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ	13
РОЗДІЛ 3. ХАРАКТЕРИСТИКА НЕЛІСОВИХ ЗЕМЕЛЬ РУДНЯНСЬКОГО ЛІСНИЦТВА САРНЕНСЬКОГО НАДЛІСНИЦТВА	20
Висновки	27
Список літератури	28

ВСТУП

Нелісові землі у лісовому господарстві відіграють важливу роль, хоча на перший погляд можуть здаватися другорядними. Їхнє значення можна розглядати з кількох точок зору: інфраструктурної - на нелісових землях розташовуються дороги, склади, виробничі бази, пожежні станції, лісництва, рекреаційні об'єкти тощо; лісозахисної - протипожежні мінералізовані смуги, просіки, водні джерела, які допомагають у запобіганні та гасінні лісових пожеж, дослідницької - частина нелісових ділянок може використовуватися для проведення досліджень, моніторингу, дослідних плантацій або навчання [30]. Відкриті простори (луки, болота, водойми тощо), які є частиною екосистеми лісу, підтримують різноманіття флори і фауни, включаючи рідкісні або зникаючі види. Нелісові ділянки можуть впливати на водообіг і мікрокліматичні умови в лісі. Сінокоси, пасовища можуть використовуватися як джерело корму для тварин у мисливському господарстві [11]. Деякі нелісові ділянки використовуються для поліпшення ґрунтово-кліматичних умов (наприклад, створення полезахисних смуг, залісення еродованих територій) . Частина нелісових земель може бути потенційно придатною для створення нових лісових культур, тобто залісення деградованих, еродованих, непридатних для сільського господарства земель. Нелісові землі є невід'ємною частиною лісового фонду, оскільки забезпечують функціонування лісового господарства, підтримують екосистемну стійкість і відкривають можливості для майбутнього розвитку лісових територій [23, 29]. Їхнє грамотне використання та інтеграція в загальну систему управління лісами підвищує ефективність та екологічну стабільність лісового господарства.

Мета та завдання роботи.

Головним завданням даної кваліфікаційної роботи було проведення аналізу основних показників нелісових земель у Руднянському лісництві.

Для досягнення цієї мети було заплановано виконання наступних завдань:

- Дослідити структуру лісів Українського Полісся.
- Провести аналіз лісового фонду Руднянського лісництва Сарненського надлісництва.

➤ Дослідити показники нелісових земель Руднянського лісництва Сарненського надлісництва.

Об’єкт досліджень: використання нелісових земель у Руднянському лісництві.

Предмет досліджень: таксаційні показники нелісових земель Руднянського лісництва.

Методи досліджень: були поєднані емпіричні та теоретичні підходи щодо обробки інформації, орієнтовані на використання сучасного інформаційного забезпечення, а саме геоінформаційних систем та лісовпорядних баз даних.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. За матеріалами проведених досліджень здійснено опублікування 2 наукових праць, з яких однієї одноосібно:

1. Тишковець А.В. Характеристика нелісових земель Руднянського лісництва Сарненського надлісництва. Лісові екосистеми: сучасні проблеми і перспективи досліджень-2025. Матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (31 травня 2025 р.). – Житомир: Поліський національний університет, 2025. С. 92.

2. Сірук Ю.В., Турко В.М., Давидчук Д.О., Ейхгорн К.О., Поштар М.Ю., Ляшук О.В., Панченко Р.В., Тарасенко П.А., Тишковець А.В., Торяник І.М. Структура лісів ДП «Ліси України» в межах Українського Полісся. Природно – ресурсний комплекс Західного Полісся в контексті сталого розвитку : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції науковців, аспірантів і здобувачів вищої освіти, м. Березне, 21 березня 2025 року. [Електронне видання]. Березне : НСІ НУВГП, 2025. 196 с.

Практична значущість результатів дослідження. Результати аналітичного дослідження нелісових земель можна використовувати при плануванні лісогосподарських заходів.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи.

Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 33 сторінок, з яких 25 сторінок є основною частиною. У роботі наявні 8 таблиць, 13 рисунків. Аналіз даних забезпечило опрцювання даних з 40 джерел інформації.

РОЗДІЛ 1. ПОКАЗНИКИ ЛІСОВОГО ФОНДУ РУДНЯНСЬКОГО ЛІСНИЦТВА

Площа лісового фонду Руднянського лісництва становить понад 7,1 тис. га, розміщене у межах Сарненського району Рівненської області. Переважна більшість площ лісів відноситься до експлуатаційних – майже 93 % площ (рис. 1) [1, 37].

Рис. 1. Розподіл площ Руднянського лісництва за категоріями лісу

Захисні ліси в межах лісництва представлені трьома категоріями захисності (табл. 1).

Таблиця 1

Функціональне призначення лісів Руднянського лісництва

Т14 - Підкатегорії лісів		Загальна площа, га	В т.ч. вкрита лісом, га	Загальний запас, тис. м ³	Кількість виділів
КОД	НАЗВА				
112600	ЛІСИ ПРОТИЕРОЗІЙНІ	140,5	136	18,34	51
126400	ЛІСИ УЗДОВЖ БЕРЕГІВ РІЧОК, НАВКОЛО ОЗЕР, ВОДОЙМИЩ ТА ІНШІ	321,5	239,5	48,21	276
126600	ІНШІ ЗАХИСНІ ЛІСИ	58	55,3	11,28	28
200100	ЕКСПЛУАТАЦІЙНІ ЛІСИ	6581	5457,8	1000,47	3898
Разом		7101	5888,6	1078,3	4253

Понад 800 га лісів у Руднянському лісництві відносяться до трьох категорій особливо-захисних ділянок, серед яких найбільш поширеними є ділянки лісів, що мають спеціальне господарське значення (табл. 2) [38].

Таблиця 2

Функціональне призначення лісів Руднянського лісництва

ОЗЛД		Загальна площа, га	У т.ч. вкрита лісом, га	Загальний запас, тис. м ³	Кількість виділів
КОД	НАЗВА				
63	Берегозахисні ділянки лісів	261,3	255,2	50,81	211
303	Горіхоплодові ділянки лісів	6,2	6,2	1,09	7
323	Ділянки лісів, що мають спеціальне господарське значення	552	487,7	48,68	246

У складі лісів 9 деревних порід є домінуючими. Найбільші площі займають насадження сосни звичайної – 64 %, берези повислої – 27 % і вільхи клейкої – 8% площ (рис. 2) [37, 38].

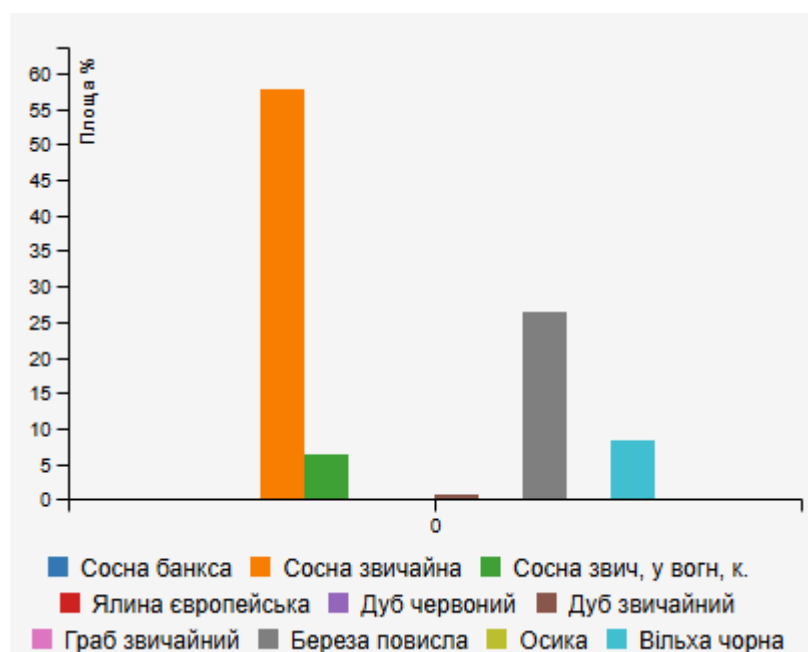

Рис. 2. Розподіл площ Руднянського лісництва за головними породами

Вікова структура лісів Руднянського лісництва є порівняно збалансованою, з незначним переважанням молодняків і середньовікових насаджень – 34 % і 32 % відповідно (рис. 3).

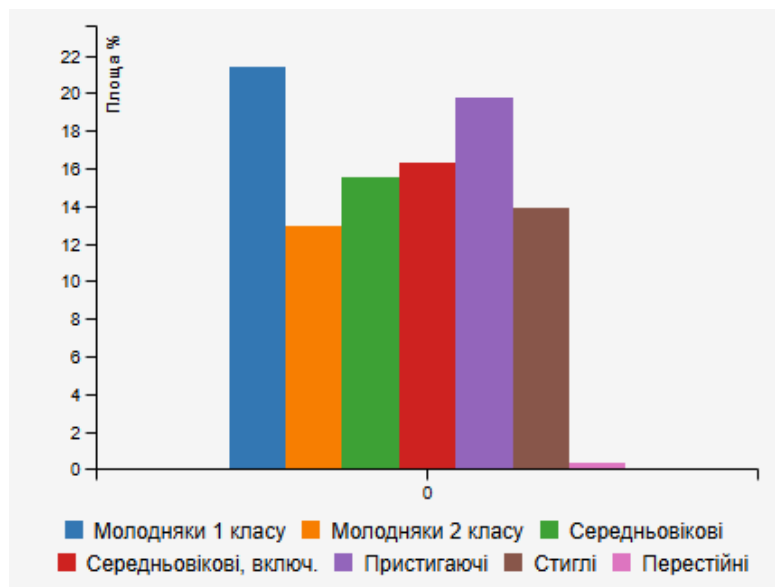

Рис. 3. Розподіл площ Руднянського лісництва за групами віку

Ліси відповідають переважно за продуктивністю II - 43 % площ, I – 35 % і III -10 % класам бонітету (рис. 4).

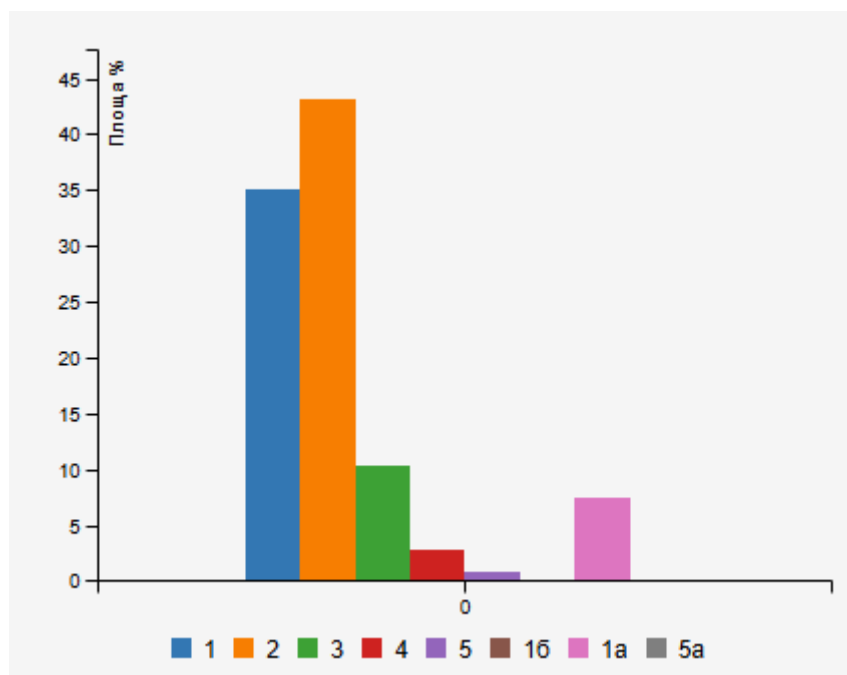

Рис. 4. Розподіл площ Руднянського лісництва за класами бонітету

За площею переважають середньоповнотні насадження. Частка площ лісонасаджень з повнотою 0,7 становить майже 39 %, з 0,8 – 22 %, 0,6 – 18 % (рис. 5).

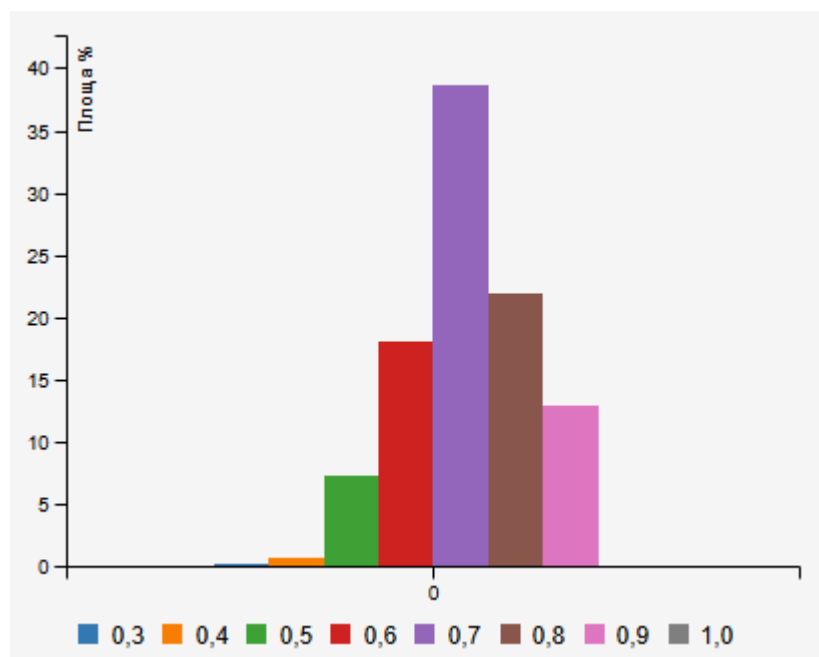

Рис. 5. Розподіл площ Руднянського лісництва за рівнотами

Також великий відсоток і високоповнотних насаджень – близько 13 % площ [37].

На поточний ревізійний період лісовпорядкуванням було запроєктовано наступні обсяги лісогосподарських заходів (табл. 3).

Таблиця 3

Обсяги запроєктованих лісогосподарських заходів у Руднянському лісництві на ревізійний період

Господарські заходи		Загальна площа, га
Код	Назва	
1211	Суцільна рубка	12,5
1269	Рубка за станом	6,3
1308	Лісовідновна рубка смугова	29,6
1410	Освітлення	51
1420	Прочищення	110,2
1430	Проріджування	176

1440	Прохідна рубка	523,9
1601	Суцільна санітарна рубка	3,7
1605	Вибіркова санітарна рубка	305,6
1881	Розчищення кварталних просік	28,3
1882	Розчищення протипожежних розривів	3,8
1885	Розчищення земель спеціального господарського призначення	3,9
2401	Вирощування ремізів	2,8
2406	Підгодівля лісової фауни	5,8
2412	Закладання кормових полів	0,4
2415	Встановлення годівниць	2
2418	Обладнання підгодівельних майданчиків	7
2426	Встановлення солонців	2
3211	Створення лісових культур лісовідновлювальних	31
3224	Увід недостаючих порід в незадовільні лісові культури	2
3261	Агротехнічний догляд за лісовими культурами	266,2
3266	Лісівничий догляд за незімкнутими лісовими культурами	47,5
3271	Сприяння природному відновленню лісів шляхом мінералізації ґрунту	0,4
3275	Створення часткових лісових культур	0,3
3281	Доповнення лісових культур	9,1
3285	Природне відновлення лісу	88,5
4114	Утримання осушувальної мережі	7,4
4118	Розчищення осушувальних каналів	27,1
4213	Внесення добрив органо-мінеральних	2,5
4351	Поверхнєве поліпшення сіножатей	85,2
6241	Догляд за протипожежними розривами	6,1
7132	Ремонт і утримання доріг лісогосподарських	26,4
7340	Розчищення меліоративної мережі	85,4

Найбільш поширеними видами рубок є рубки формування і оздоровлення лісів, а саме рубки догляду та санітарні вибіркові рубки.

РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА ЛІСІВ ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ» В МЕЖАХ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ

Територіально до зони Українського Полісся відносяться ділянки лісового фонду 4-х філій ДП «Ліси України»: «Поліський лісовий офіс» - 1,08 млн. га (46 %) покритих лісом земель, «Столичний лісовий офіс» - майже 0,79 млн. га (34 %), «Північний лісовий офіс» - понад 0,45 млн. га (19 %) і «Подільський лісовий офіс» - 0,03 млн. га (1 %). У підпорядкуванні Філії «Поліський лісовий офіс» із наявних 16 надлісництв у межах Українського Полісся знаходиться 15 (табл. 4) [40].

Таблиця 4

**Площі лісонасаджень надлісництв Філії «Поліський лісовий офіс», які
відносяться до Українського Полісся**

Надлісництво	Площі покритих лісом земель, тис. га		Частка природних деревостанів, %
	Всього	У т.ч. штучні	
Володимир-Волинське	58,2	26,9	53,9
Ківерцівське	108,7	46,7	57,0
Маневицьке	70,7	30,4	57,0
Любешівське	45,0	11,8	73,8
Камінь-Каширське	71,7	27,0	62,4
Ратнівське	43,4	19,3	55,6
Любомльське	71,7	29,3	59,2
Ковельське	58,2	22,2	61,8
Висоцьке	70,0	23,5	66,5
Костопільське	75,4	42,0	44,3
Рафалівське	81,7	29,8	63,5
Сарненське	93,1	39,9	57,1
Клесівське	139,1	44,4	68,1
Березнівське	47,3	18,0	61,9
Соснівське	44,9	17,4	61,1
Всього	1079,3	428,6	60,3

Дубенське надлісництво і південна частина Володимир-Волинського надлісництва відносяться до Лісостепу. У лісовому фонді усіх надлісництв крім Костопільського переважають за площею природні деревостани. Серед 15 структурних підрозділів Філії «Столичний лісовий офіс» до Українського Полісся відносяться лише 12 [40]. Деревостани природнього походження за площею переважають лише у надлісництвах на півночі Житомирщини. Бориспільське, Білоцерківське і Богуславське надлісництва належать до Лісостепу. Також до цієї природної зони територіально приналежними є південні частини лісового фонду Баранівського, Коростишівського і Макарівського надлісництв. З-поміж 9 структурних одиниць Філії «Північний лісовий офіс» до Українського Полісся можна віднести лише 7 [40]. Крім Сумського і Тростянецького надлісництв до Полісся також не відноситься південна частина Ніжинського надлісництва. У лісовому фонді Філії «Подільський лісовий офіс» лише західну частину Шепетівського надлісництва можна віднести до природної зони Полісся України. Лісові насадження усіх без виключення структурних одиниць обох офісів є переважно штучного походження [13, 33].

Загалом за походженням у лісах Українського Полісся з незначною перевагою домінують природні деревостани частка площ яких становить 52 % від покритих лісом земель. Якщо у лісових масивах Філії «Поліський лісовий офіс» частка природніх лісів складає 60 %, то у Філії «Північний лісовий офіс» природні ліси покривають лише 34 % площ (рис. 6). У лісах Українського Полісся частка борових умов становить трохи більше ніж 12 % площ, найбільш представленими є свіжі бори – майже 8 %. Частка суборів є значно більшою – 50 %. Найпоширенішими типами лісорослинних умов з-поміж суборів є свіжі і вологі субори – 23 % і 19 % відповідно. Досить поширеними є сугрудові умови – понад 34 % площ, зокрема вологий сугруд – майже 15 %, свіжий та сирий сугруд – більш ніж по 9 %. Грудові умови є найменш представленими на Поліссі – лише 3 % площ, з яких свіжий груд майже 2 % і вологий груд – понад 1 % [19, 24, 30].

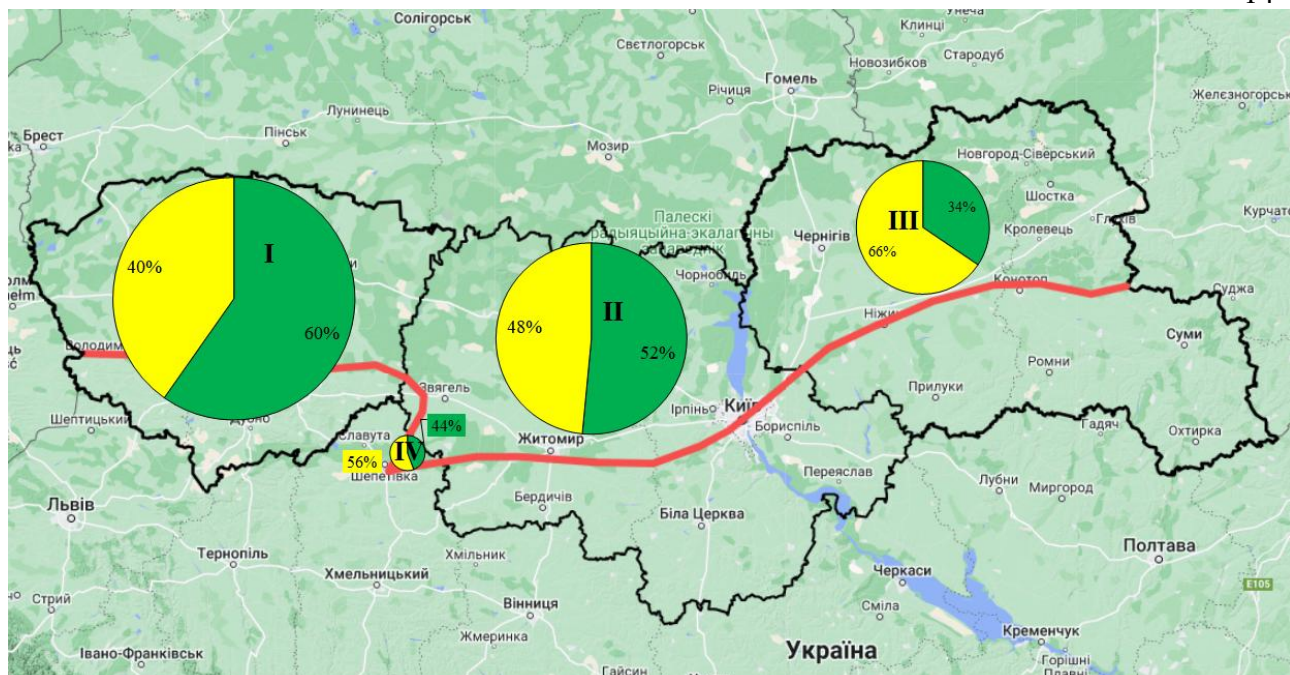

Рис. 6. Розподіл площ лісів за походженням у межах філій ДП «Ліси України», які знаходяться у зоні Українського Полісся. I - Філія «Поліський лісовий офіс», II - Філія «Столичний лісовий офіс», III - Філія «Північний лісовий офіс», IV - Філія «Подільський лісовий офіс»

У межах Полісся найбільш поширеними борові умови є у лісах Філії «Поліський лісовий офіс» - майже 16 % площ. У Філії «Столичний лісовий офіс» участь борів становить 11 %, у Філії «Північний лісовий офіс» - 7 %. У лісах Філії «Подільський лісовий офіс» частка борових умов незначна [8].

Субори є домінуючим трофотопом у 3-х найбільших за площею філіях, що представляють природну зону. Частка площ суборів складає в межах від 47 % у Філії «Поліський лісовий офіс» до 54 % - у Філії «Столичний лісовий офіс». У поліській частині Філії «Подільський лісовий офіс» субори займають лише 32 %, натомість найбільш поширеними тут є сугруди, частка площ яких становить 63 % [10, 15]. У решті філій сугруди є значно менш представленими – у межах 32-36 %. На прикладі суборів та сугрудів досить чітко помітно тенденцію до зниження коефіцієнта вологості лісів із заходу на схід. Якщо в лісах Західно-Поліського і Центрально-Поліського лісогосподарського округів

переважають вологі субори та сугруди, то у Придніпровсько-Поліському і Східно-Поліському округах домінують вже свіжі едатопи (рис. 7).

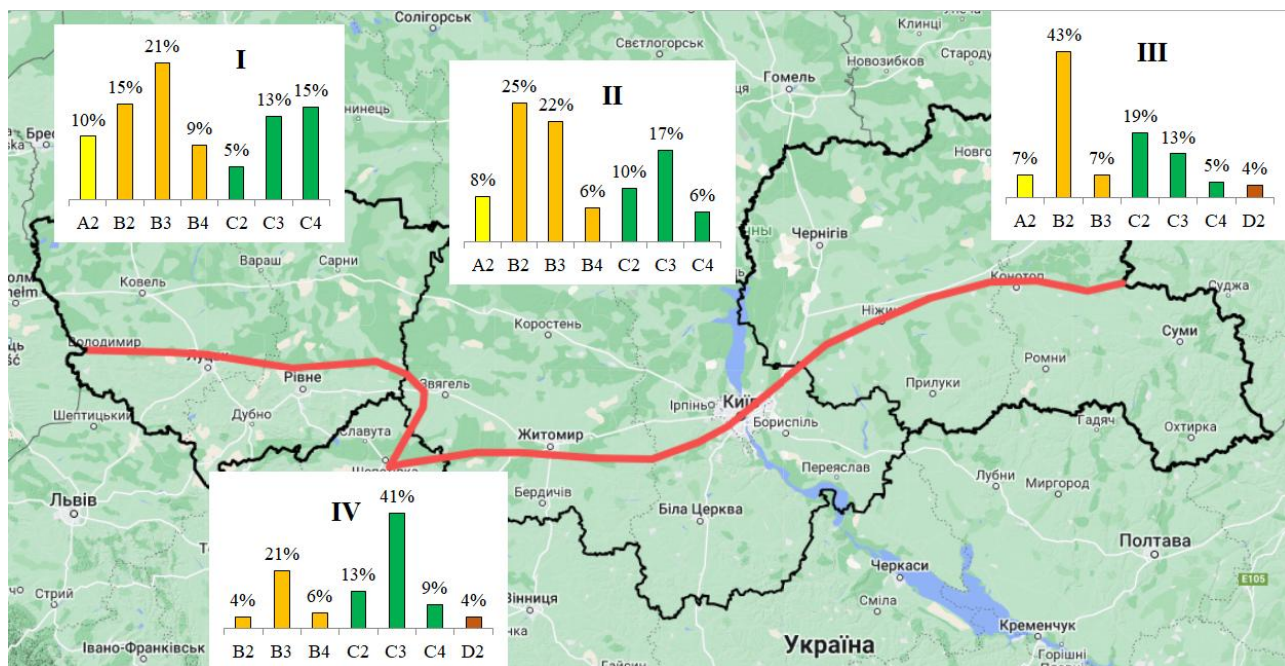

Рис. 7. Розподіл площ лісів за переважаючими типами лісорослинних умов межах філій ДП «Ліси України», які знаходяться у зоні Українського Полісся. I - Філія «Поліський лісовий офіс», II - Філія «Столичний лісовий офіс», III - Філія «Північний лісовий офіс», IV - Філія «Подільський лісовий офіс»

На 63 % покритих лісом площ домінуючою деревною породою у складі лісонасаджень є сосна звичайна. Значно менш поширеними є насадження із переважанням листяних деревних порід, а саме берези повислої, дуба звичайного і вільхи клейкої. Породний склад лісів Українського Полісся у розрізі філій відрізняється, що певним чином зумовлено диференціацією лісорослинних умов. Із заходу на схід збільшується частка соснових і дубових деревостанів, натомість зменшується участь вільхи клейкої [12, 19, 35].

Породна структура частини лісів Філії «Подільський лісовий офіс», які відносяться до зони Полісся, є досить репрезентативною для надлісництв, які територіально знаходяться на межі Полісся та Лісостепу Правобережної

України. Варто відміти, що у складі цих лісів серед менш поширених деревних порід крім осики та ялини європейської займає ясен звичайний і граб звичайний (рис. 8).

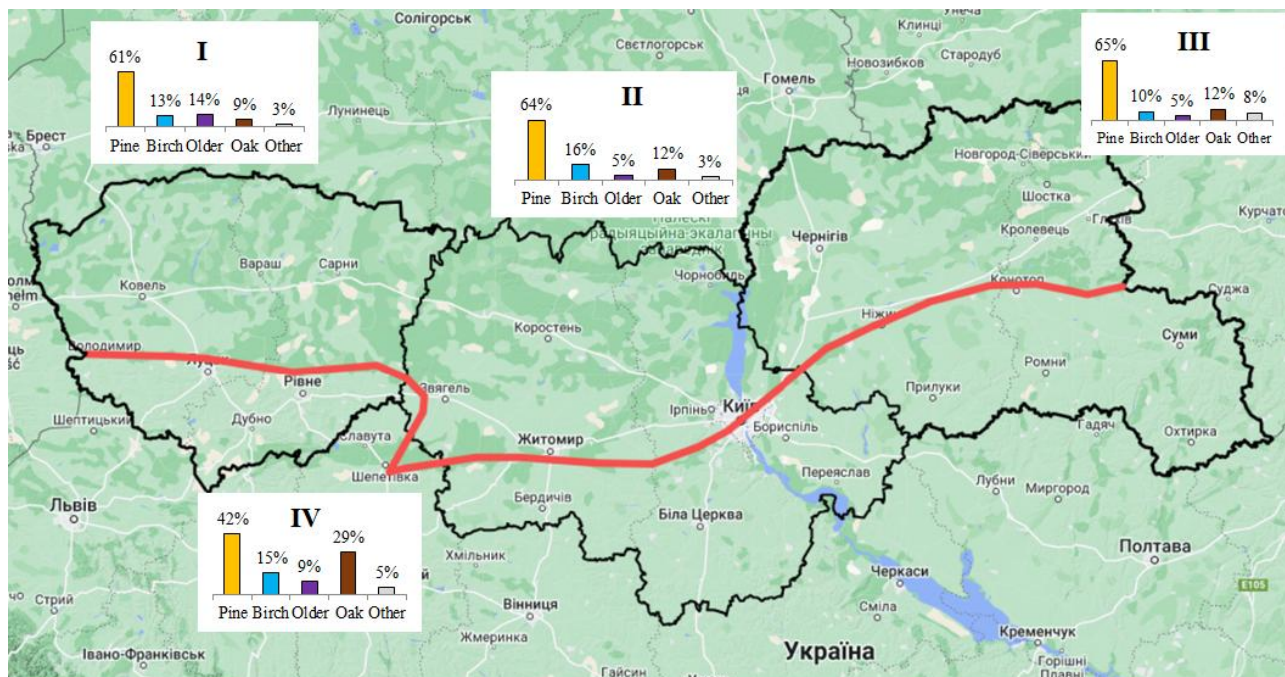

Рис. 8. Розподіл площ лісів за переважаючими деревними породами в межах філій ДП «Ліси України», які знаходяться у зоні Українського Полісся. I - Філія «Поліський лісовий офіс», II - Філія «Столичний лісовий офіс», III - Філія «Північний лісовий офіс», IV - Філія «Подільський лісовий офіс»

Породний склад лісів Філії «Північний лісовий офіс» має певні відмінності. В лісах Східно-Поліського лісогосподарського округу, куди відносяться переважна більшість лісонасаджень даної філії, відмічена порівняно більша частка інших деревних порід, зокрема верб, ясена звичайного, ялини європейської, робінії псевдоакації [12, 40].

Вікова структура лісів Українського Полісся є незбалансованою, про що засвідчує співвідношення площ лісонасаджень різних вікових груп. Питома частка молодняків є меншою від оптимальної на 40 %, також на 30 % є

меншою частка стиглих деревостанів. Враховуючи тривалість групи віку, найбільшою є питома частка середньовікових лісонасаджень, яка є більшою від оптимальної щонайменше вдвічі. Частка пристигаючих деревостанів також є непропорційною віковому розмаху даної групи віку та перевищує на 30 % оптимальний показник. У розрізі 4-х філій ДП «Ліси України», території яких відносяться до зони Українського Полісся, вікова структура лісових насаджень має певні відмінності [25, 32]. Найбільш помітною є тенденція до збільшення частки стиглих та перестиглих насаджень із заходу на схід. (рис. 9).

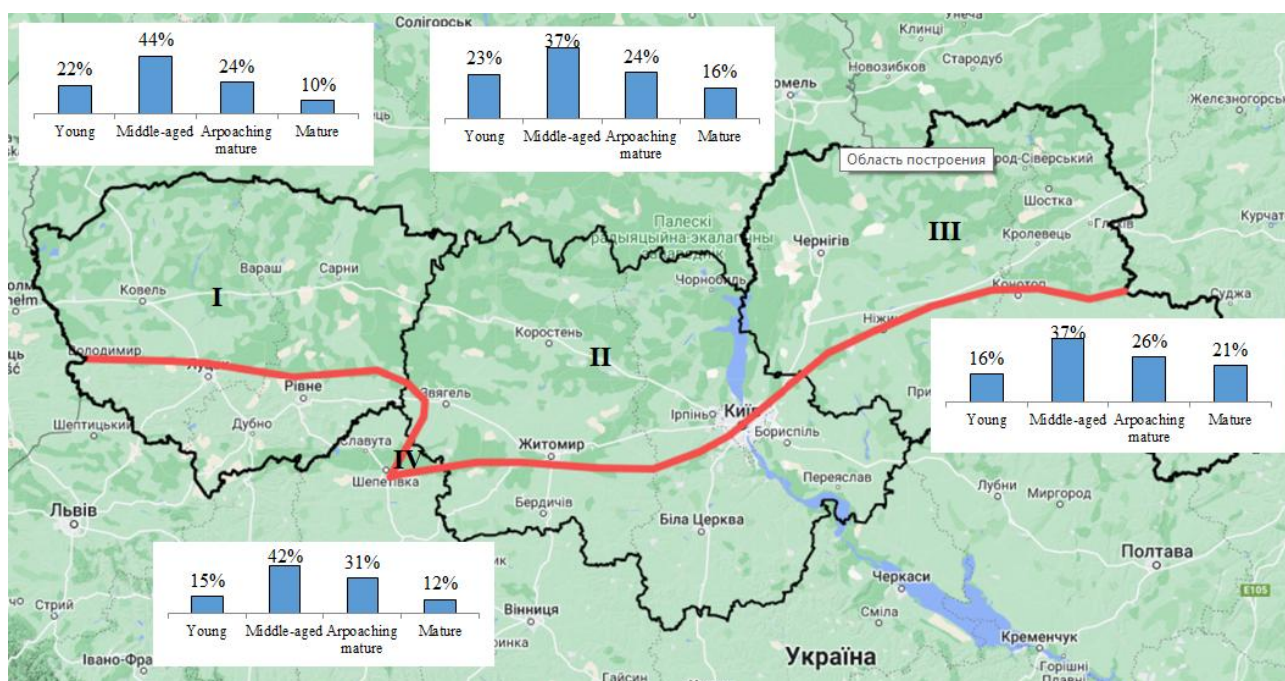

Рис. 9. Розподіл площ лісів за групами віку в межах філій ДП «Ліси України», які знаходяться у зоні Українського Полісся. I - Філія «Поліський лісовий офіс», II - Філія «Столичний лісовий офіс», III - Філія «Північний лісовий офіс», IV - Філія «Подільський лісовий офіс»

Так, якщо у Філіях «Поліський лісовий офіс» і «Подільський лісовий офіс» частка площ стиглих (включаючи перестиглі) деревостанів становить

відповідно 10 і 12 %, то у Філії «Столичний лісовий офіс» стиглі ліси покривають 16 % території, а у Філії «Північний лісовий офіс» - 21 %.

Продуктивність лісів Полісся України є високою, про вказує розподіл площ лісів за класами бонітету. Переважають за площею насадження I, II і Ia класів бонітету. Частка площ високопродуктивних лісових насаджень (I і вище класи бонітету) становить майже 58 %, середньопродуктивних (II- IV класи бонітету) – майже 41 % площ і низькопродуктивних (V і нижче класи бонітету) відповідно лише трохи більше 1 % [17, 23]. Диференціація лісорослинних умов у лісах Українського Полісся зумовила відповідну різницю в розподілі площ лісових насаджень за класами бонітету у розрізі філій ДП «Ліси України» (рис. 10).

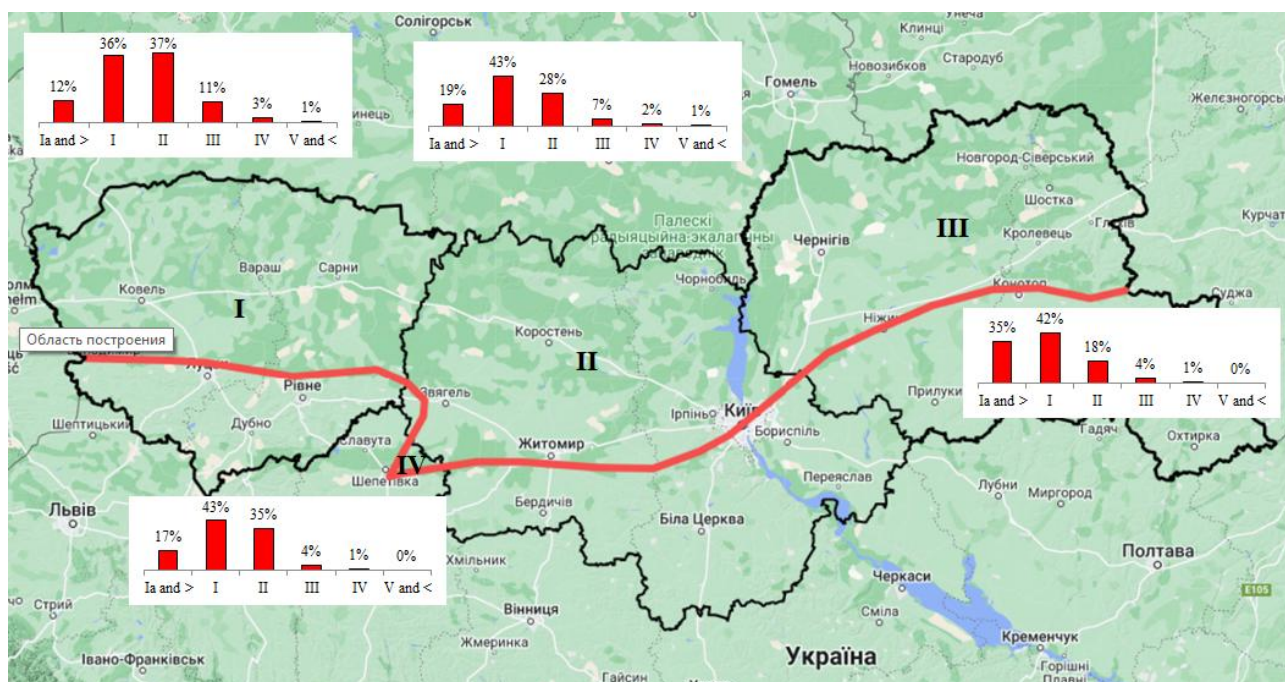

Рис. 10. Розподіл площ лісів за класами бонітету в межах філій ДП «Ліси України», які знаходяться у зоні Українського Полісся. I - Філія «Поліський лісовий офіс», II - Філія «Столичний лісовий офіс», III - Філія «Північний лісовий офіс», IV - Філія «Подільський лісовий офіс»

Найвищі показники продуктивності відмічені у лісах Філії «Північний лісовий офіс», де за площею переважають деревостани I і Ia класів бонітету. Середній клас бонітету в лісах даної філії становить Ia,9. Досить близьким є розподіл площ насаджень за класами бонітету в лісах філій «Столичний лісовий офіс» і «Подільський лісовий офіс», де переважають I і II класів бонітету. Середній клас бонітету в обох філія становить I,3. Порівняно нижчими є показники продуктивності у лісах Західно-Поліського лісогосподарського округу, які представлені насадженнями Філії «Поліський лісовий офіс» - переважають за площею деревостани II і I класів продуктивності [13, 40]. Середній клас бонітету становить I,6.

РОЗДІЛ 3. ХАРАКТЕРИСТИКА НЕЛІСОВИХ ЗЕМЕЛЬ РУДНЯНСЬКОГО ЛІСНИЦТВА САРНЕНСЬКОГО НАДЛІСНИЦТВА

Руднянське лісництво за функціональним призначенням є типовим структурним підрозділом надлісництва із активним веденням лісового господарства та часткою експлуатаційних лісів близько 93 % площ. Лісовий фонд Руднянського лісництва особливий порівняно великою часткою нелісових земель. Всього при лісовпорядкуванні виявлено 10 категорій нелісових земель. Найбільші площі займають болота, частка котрих у лісовому фонді становить понад 7 %, також значні площі займають меліоративні канали – 2 % і сіножаті – понад 1 % (табл. 5).

Таблиця 5

Розподіл площ нелісових земель Руднянського лісництва за категоріями

№ п/п	Категорія земель	Площа, га
1	АВТОМОБІЛЬНІ ДОРОГИ З ПОКРИТТЯМ	2
2	БОЛОТА	522,6
3	БУДІВЛІ ГОСПОДАРСЬКІ І АДМІНІСТРАТИВНІ	3,7
4	ГАЗОПРОВОДИ	0,3
5	ЛІНІЇ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ	7,5
6	ЛІНІЇ ЗВ'ЯЗКУ	1,6
7	МЕЛІОРАТИВНІ КАНАЛИ	136,4
8	ОЗЕРА	8,6
9	ПІСКИ	17,2
10	РІКИ	21,9
11	СІНОЖАТІ	98,4
Разом		820,2

Понад 53 % площ наявних у лісництві боліт є низинними, 43 % - перехідними бідними, 3 % - перехідними і лише 1 % перехідними багатими (рис. 11).

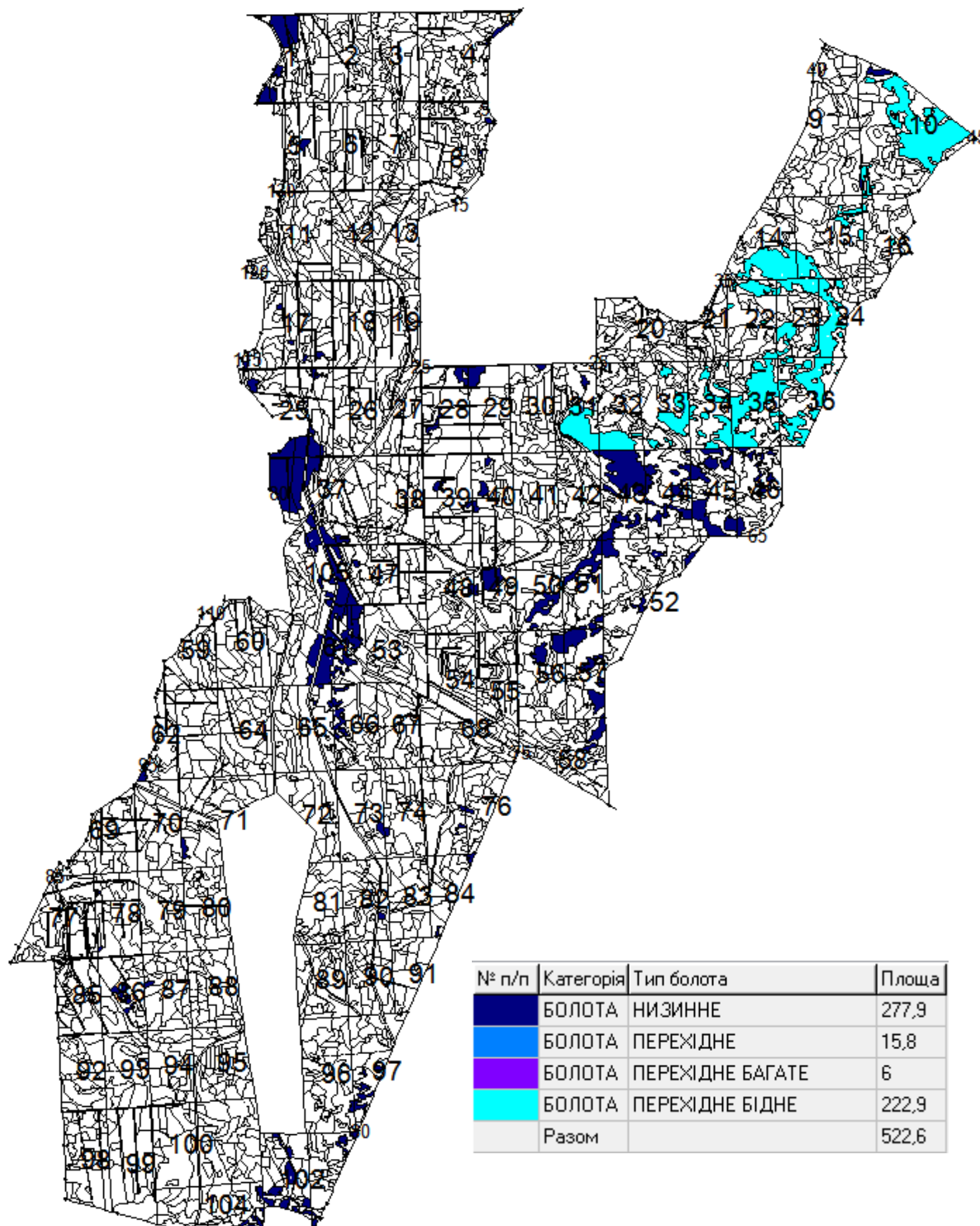

Рис. 11. Розподіл площ боліт Руднянського лісництва за типами

Трапляються болота з трьома типами переважаючої рослинності: осоково-сфагнові – 77 % площ, осокові – 17 % і очеретяні – майже 6 % (рис. 12).

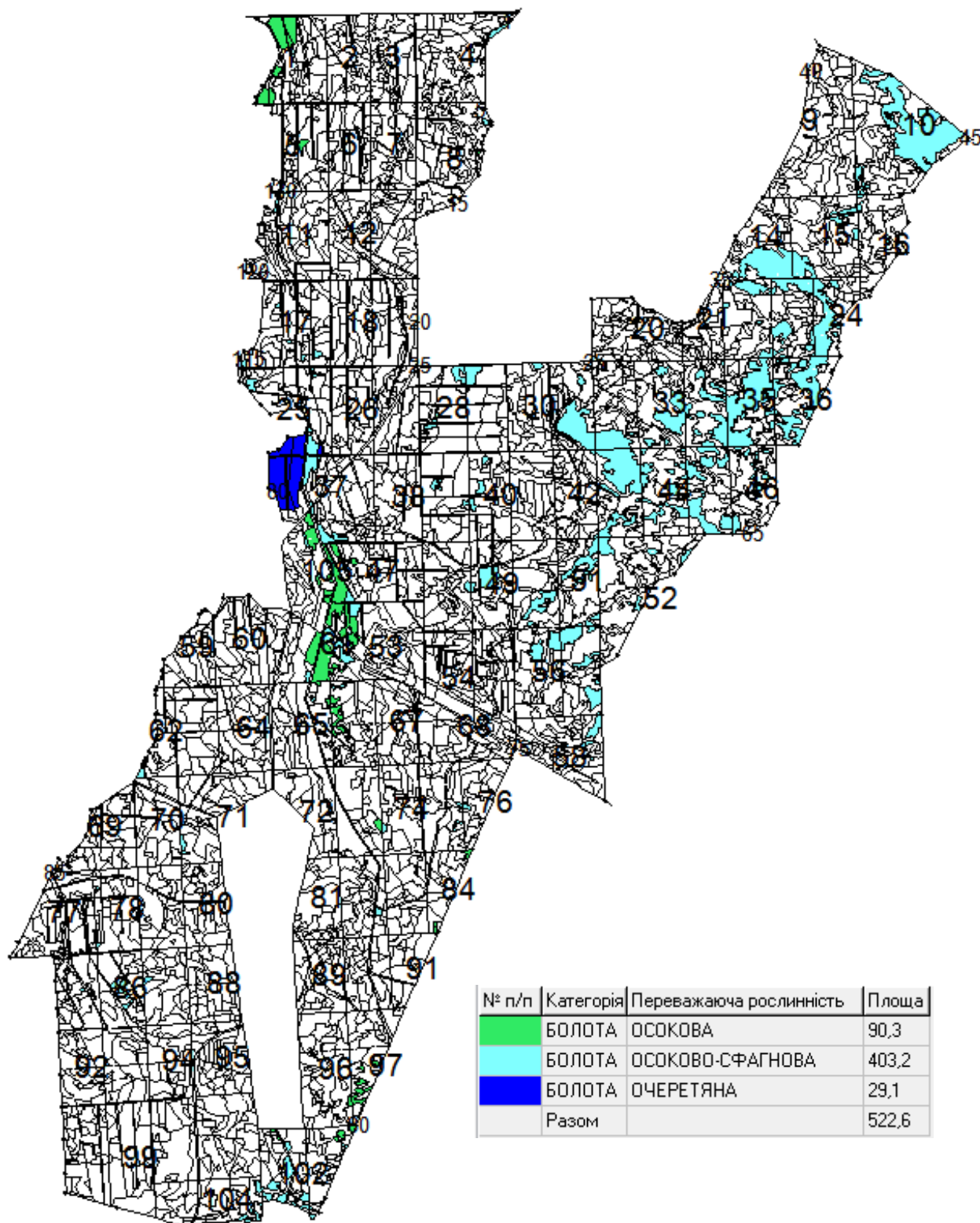

Рис. 12. Розподіл площ боліт Руднянського лісництва за переважаючою рослинністю

Близько третини боліт є зарослими деревною та чагарниковою рослинністю. Переважна більшість боліт із наявною деревно-чагарниковою рослинністю (близько 95 %) має 10-20 % заростання (табл. 6).

Таблиця 6

Розподіл площ боліт Руднянського лісництва за заростанням деревною рослинністю

№ п/п	Деревна порода	% заростання поверхні	Площа, га
1	БЕРЕЗА ПОВИСЛА	5	3,1
2	БЕРЕЗА ПОВИСЛА	10	63,8
3	БЕРЕЗА ПОВИСЛА	20	22,8
4	ВЕРБА КОЗЯЧА	5	2,8
5	ВЕРБА КОЗЯЧА	10	3,3
6	ВЕРБА КОЗЯЧА	20	41,1
7	ВЕРБА КОЗЯЧА	30	2,2
8	ВЕРБА ЛАМКА	20	0,6
9	ВЕРБА ТРИТИЧИНКОВА	20	3,6
10	ВІЛЬХА ЧОРНА	10	2,7
11	ВІЛЬХА ЧОРНА	20	3
12	СОСНА ЗВИЧАЙНА	20	1,5
Разом			150,5

Переважаючим видом у складі деревно-чагарникового ярусу на болотах є береза повисла – 60 % площ і верба козяча – 33 %, значно рідше домінують такі види як вільха клейка, верба тритичинкова, верба ламка і сосна звичайна. На площі понад 6 га на болотах ведеться заготівля сіна.

Меліоративні канали є нефункціонуючі. Близько 14 % площ усіх меліоративних каналів у лісництві є магістральними, 5 % - осушувальними і 81 % - каналами-збирачами.

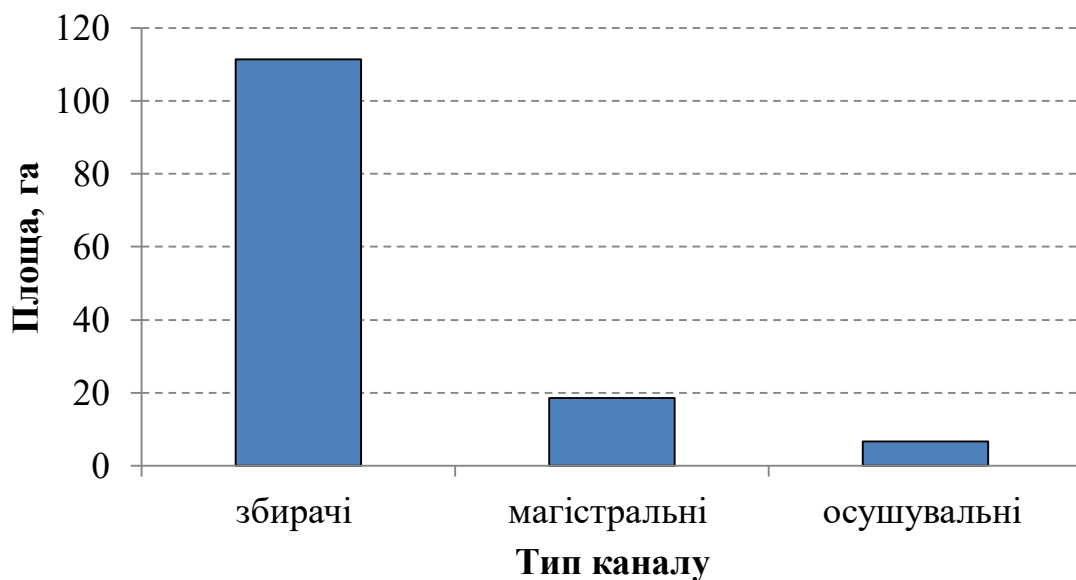

Рис. 12. Розподіл площ меліоративного фонду у Руднянському лісництві за типами

Близько 70 % площ сіножатей є наділами лісової охорони, решта – відноситься до підсобних господарств. Майже 52 % площ є заболоченими, 46 % - заплавними і лише 2 % суходільними (рис. 13).

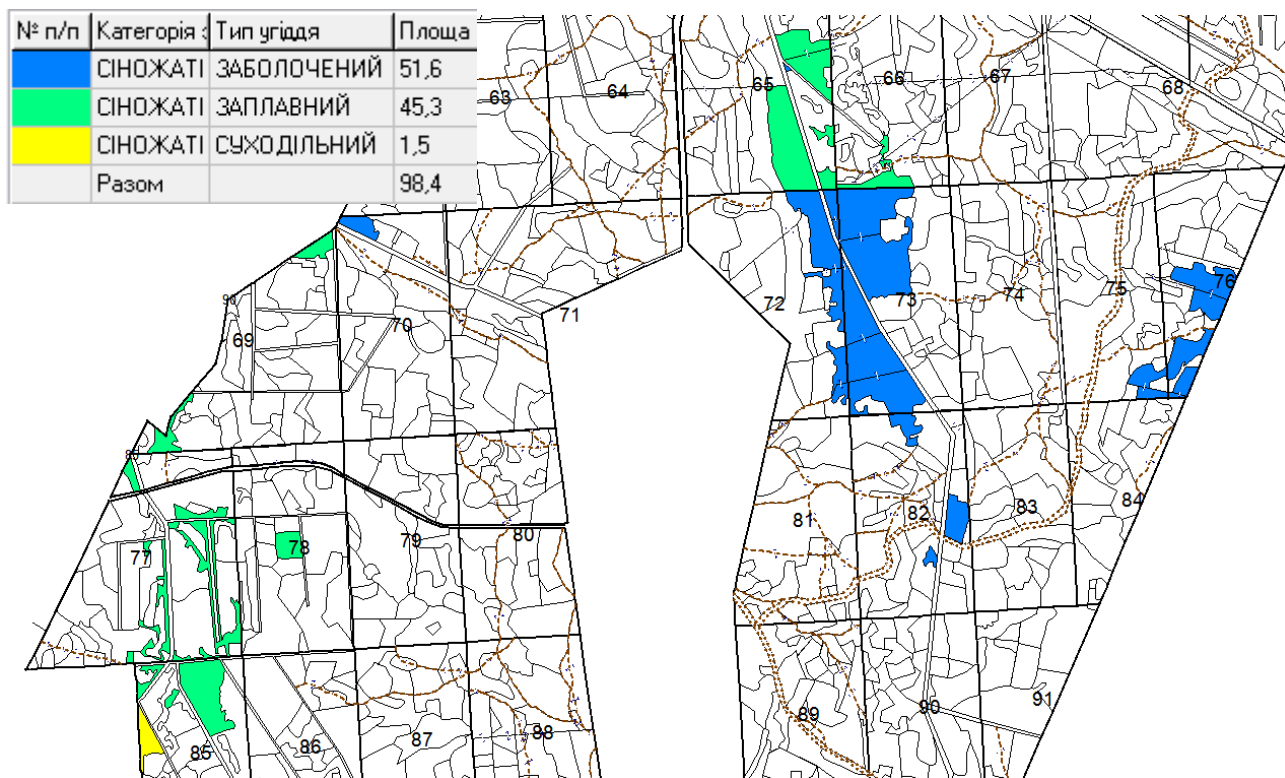

Рис. 13. Розподіл площ сіножатей у Руднянському лісництві за типами

Переважає більшість площ сіножатей має середню урожайність 0,6-0,7 тон з 1 га і мають середню якість. Близько 3 % - це сіножаті низької якості (табл. 7).

Таблиця 7

Розподіл площ сіножатей Руднянського лісництва за урожайністю

№ п/п	Якість угіддя	Урожай (т)	Площа, га
1	НИЗЬКОЇ ЯКОСТІ	0,5	2,4
2	НИЗЬКОЇ ЯКОСТІ	0,9	0,8
3	СЕРЕДНЬОЇ ЯКОСТІ	0,5	0,3
4	СЕРЕДНЬОЇ ЯКОСТІ	0,6	12,6
5	СЕРЕДНЬОЇ ЯКОСТІ	0,7	82,3
Разом			98,4

Адміністративні господарські будівлі являють собою контору лісництва, також на даний території знаходиться пожежна вежа. Площа пісків у межах Руднянського лісництва складає понад 17 га.

Газопровід в межах лісництва має протяжність 0,2 км і ширину 20 м, знаходиться у задовільному стані. Близько 56 % ліній електромереж мають ширину 6 м, 17 % - 10 м і 27 % - 20 м. Близько $\frac{3}{4}$ від загальної протяжності ліній зв'язку мають ширину 6 м, решта 2 м (табл. 8).

Таблиця 8

Ширина та протяжність ліній електромереж і зв'язку Руднянського лісництва

№ п/п	Категорія земель	Ширина (м)	Протяжність (км)
1	ЛІНІЇ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ	6	0,1
2	ЛІНІЇ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ	6	0,2
3	ЛІНІЇ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ	6	0,4

Продовж табл. 8

4	ЛІНІЇ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ	6	0,6
5	ЛІНІЇ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ	6	0,9
6	ЛІНІЇ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ	6	1
7	ЛІНІЇ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ	6	1,1
8	ЛІНІЇ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ	6	1,2
9	ЛІНІЇ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ	10	1,3
10	ЛІНІЇ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ	20	1
11	ЛІНІЇ ЗВ'ЯЗКУ'	2	0,5
12	ЛІНІЇ ЗВ'ЯЗКУ'	2	0,6
13	ЛІНІЇ ЗВ'ЯЗКУ'	6	0,5
14	ЛІНІЇ ЗВ'ЯЗКУ'	6	0,6
15	ЛІНІЇ ЗВ'ЯЗКУ'	6	1

Автомобільні дороги з твердим покриттям мають ширину 20 м. Це дороги виключно 5-ї категорії, які знаходяться в задовільному стані.

Водні об'єкти представлені озерами і ріками. Майже 58 % від загальної протяжності рік мають ширину 20 м, решта 42 % - 5-30 м.

ВИСНОВКИ

1. Лісовий фонд Руднянського лісництва особливий порівняно великою часткою нелісових земель. Всього при лісовпорядкуванні виявлено 11 категорій нелісових земель. Найбільші площі займають болота, частка котрих у лісовому фонді становить понад 7 %, також значні площі займають меліоративні канали – 2 % і сіножаті – понад 1 %.

2. Понад 53 % площ наявних у лісництві боліт є низинними, 43 % - перехідними бідними, 3 % - перехідними і лише 1 % перехідними багатими. Трапляються болота з трьома типами переважаючої рослинності: осоково-сфагнові – 77 % площ, осокові – 17 % і очеретяні – майже 6 %. Близько третини боліт є зарослими деревною та чагарниковою рослинністю.

3. Меліоративні канали є нефункціонуючі. Близько 14 % площ усіх меліоративних каналів у лісництві є магістральними, 5 % - осушувальними і 81 % - каналами-збирачами.

4. Близько 70 % площ сіножатей є наділами лісової охорони, решта – відноситься до підсобних господарств. Майже 52 % площ є заболоченими, 46 % - заплавними і лише 2 % суходільними. Переважна більшість площ сіножатей має середню урожайність 0,6-0,7 тон з 1 га і мають середню якість. Близько 3 % - це сіножаті низької якості.

5. Адміністративні господарські будівлі являють собою контору лісництва, також на даний території знаходиться пожежна вежа. Площа пісків у межах Руднянського лісництва складає понад 17 га. Водні об'єкти представлені озерами і ріками. Майже 58 % від загальної протяжності рік мають ширину 20 м, решта 42 5 – 30 м.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. [Rozdil_4.pdf](https://c.forest.gov.ua/fileadmin/user_upload/Rozdil_4.pdf) https://c.forest.gov.ua/fileadmin/user_upload/Rozdil_4.pdf
2. Лісовий кодекс України / Офіц.вид.: Із змінами та допов. станом на 15 берез. 2007 р. / м-во юстиції України.-К.: Вид. Дім „Ін Юре”, 2007. – С 133-194.
3. Правила поліпшення якісного складу лісів / Постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2007 р. №724. – Офіційний вісник України. – №37, 2007. – С. 1478.
4. Правила рубок головного користування. – К., 2009. – 12с.
5. Інструкція з проведення рубок формування і оздоровлення лісів [Електронний ресурс] / Державне агенство лісових ресурсів України. – К.: 2011. - Режим доступу до ресурсу : http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article;jsessionid=9C957888F9B3E4826DBCC5F86853FF1E?art_id=77120&cat_id=37179
6. Лісотаксаційний довідник / Затверджено Державним агентством лісових ресурсів України / за ред. С.М. Кашпора, А.А. Строчинського. – К. : Вид. дім "Вініченко", 2013. – 496 с.
7. «Порядок поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» - URL: https://sw.forest.gov.ua/fileadmin/user_upload/
8. Михалевський М.В., Антонюк С. С., Гуцалюк М.О., Томчишин В.М., Вернигора Р.І., Сидорчук Д.В., Чіпак Я.М. Функціональне призначення лісів Житомирщини. «Лісовирощування: історична та інноваційна діяльність у галузі лісового господарства» (8 листопада 2024 р.) II Всеукраїнська науково-практична конференція до 205-річчя В.Є. фон Граффа. Малин: Малинський фаховий коледж, 2024. С. 120.
9. Бузун, В.О.; Турко, В.М.; Сірук, Ю.В. Книга Лісів Житомирщини: Історико-Економічний Нарис: Монографія. *Житомир Вид ОО Євенок* **2018**.
10. Siruk, Y. V., Pechenyuk, E. P., & Chernyuk, T. N. (2015). Типологічна структура та характеристика лісового фонду Центрального Полісся України. Науковий вісник НЛТУ України, 25(10), 97-103.

11. Сірук, І. М., & Сірук, Ю. В. (2024). Вплив лісогосподарської діяльності на ландшафтно-рекреаційні показники лісових ділянок лісопаркової частини лісів зеленої зони Житомира. Науковий вісник НЛТУ України, 34(2), 32-41.
12. Зарубич, Б. Р. (2023). Оцінка впливу сертифікації лісів на лісогосподарську діяльність філії Ківерцівське лісове господарство ДП «Ліси України» (Master's thesis, Волинський національний університет імені Лесі Українки).
13. Граб, А., & Кічура, А. (2021). ОЦІНКА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ВИМОГ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ЛІСОГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ДП «МІЖГІРСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО». Географічні аспекти просторової організації території, суспільства та збалансованого природокористування: матеріали науково, 176.
14. Стоянець, Н. В. (2023, May). ПЛАНУВАННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ. In The 19th International scientific and practical conference “Innovative approaches to solving scientific problems”(May 16–19, 2023) Tokyo, Japan. International Science Group. 2023. 498 p. (p. 22).
15. Гірс, О. А. (2009). Стиглість деревостанів та наукові основи прогнозу використання деревних ресурсів у лісах різного функціонального призначення (Doctoral dissertation, ступеня д-ра с.-г. наук: спец. 06.03. 02/Олександр Анатолійович Гірс.–К.: Вид-во НУБіП України, 2009.–38 с).
16. Головченко, Я. А. (2023). Аналіз порівняльної оцінки лісів різного функціонального призначення Філія" Тростянецьке лісове господарство" ДП" Ліси України".
17. Хавар, Ю. С. (2013). Особливості організаційно-технічного забезпечення функціонування кадастру земель лісогосподарського призначення. Геодезія, картографія і аерофотознімання. Вип. 77, 62-66.
18. Мельникова, І. В., & Бова, О. В. (2017). Характеристика категорій лісів Краснопільського району відповідно до їх функціонального значення та

типів лісових масивів. Другі Сумські наукові географічні читання: збірник матеріалів Все, 39.

19. Данько, Т. І. (2013). Структуризація лісів як елемент збалансування лісоресурсного потенціалу. Науковий вісник НЛТУ України, 23(10), 36-40.

20. Павловська, Т. С., Білецький, Ю. В., & Вілюра, Т. С. (2017). Рекреаційно-оздоровчі ліси Волинської області. Scientific review, 4(36).

21. Шпарик, Ю. С. (2009). Підходи до регламентації ведення лісового господарства за категоріями лісів і типами лісу.

22. Содолінський, Р. В., Гірс, О. А., & Кашпор, С. М. (2014). Методика визначення розрахункової лісосіки у лісах України для окремого лісогосподарського підприємства. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер.: Лісівництво та декоративне садівництво, (198 (1)), 57.

23. Содолінський, Р. В., & Гірс, О. А. (2013). Оптимізація розміру використання деревних ресурсів лісу від рубок головного користування у державних підприємствах Київського ОУЛіМГ. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер.: Лісівництво та декоративне садівництво, (187 (1)), 221-226.

24. Гірс, О. А., & Содолінський, Р. В. (2014). Оптимізація лісокористування за чинними та проектними віками стиглості на підприємствах Київської області. Науковий вісник НЛТУ України, 24(9), 21-25.

25. Гірс, О. А., Содолінський, Р. В., Кутя, М. М., & Веркопуло, А. А. (2012). Оптимізація лісокористування у лісах ВП НУБіП України Боярська ЛДС. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер.: Лісівництво та декоративне садівництво, (171 (2)), 40-46.

26. Каганяк, Ю. Й. (2006). Оптимізація лісокористування агрегованого на типологічній основі господарства. Науковий вісник НЛТУ України, 16(2), 31-37.
27. Глотова, О. В. (2008). Нова редакція Лісового кодексу та поновлення лісового законодавства України. Актуальні проблеми держави і права, (37), 178-184.
28. Матчук, С. В. (2015). Особливості правового режиму земель лісового фонду. Юридична наука, (1), 30-35.
29. Chernyavskyy, M., Krynytskyi, G., & Parpan, V. (2011). Наближене до природи ведення лісового господарства в Україні. Наукові праці Лісівничої академії наук України, (9), 29-35.
30. Myklush, S., Myklush, Y., Havryliuk, S., Debryniuk, I., & Savchyn, V. (2021). Стиглий буковий деревостан у різних категоріях лісів рівнинної частини України. Наукові праці Лісівничої академії наук України, (22), 156-164.
31. Замула, Х. П. (2013). Сучасний стан ведення лісового господарства в Україні. Агросвіт, (19), 54-59.
32. Вишневський, А. В., & Турко, В. М. (2019). Системи рубок і лісовідновлення у рекреаційних лісах Житомирщини. Відтворення лісів та лісова меліорація в Україні: витоки, сучасний стан, виклики сьогодення та перспективи в умовах, 89.
33. Савущик, М. П., & Попков, М. Ю. (2004). Про лісівничі аспекти підзаконних актів, які регламентують проведення рубок у лісах України. Науковий вісник НЛТУ України, 14(5), 100-105.
34. Сірук, Ю. В., & Турко, В. М. (2017). Суцільні санітарні рубки в підприємствах Житомирського ОУЛМГ.
35. Lavnyu, V., & Spathelf, P. (2016). Практика наближеного до природи лісівництва у соснових лісах північно-східної Німеччини. Наукові праці Лісівничої академії наук України, (14), 52-57.
36. Михалевський М.В., Антонюк С. С., Гуцалюк М.О., Томчишин В.М., Вернигора Р.І., Сидорчук Д.В., Чіпак Я.М. Функціональне призначення

лісів Житомирщини. «Лісовирощування: історична та інноваційна діяльність у галузі лісового господарства» (8 листопада 2024 р.) II Всеукраїнська науково-практична конференція до 205-річчя В.Є. фон Граффа. Малин: Малинський фаховий коледж, 2024. С. 120.

37. <https://gis.lisproekt.gov.ua/portal/apps/sites/#/gis-lisproek>

38. <https://forestry.org.ua/BVV/map/>

39. Тишковець А.В. Характеристика нелісових земель Руднянського лісництва Сарненського надлісництва. Лісові екосистеми: сучасні проблеми і перспективи досліджень-2025. Матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (31 травня 2025 р.). – Житомир: Поліський національний університет, 2025. С. 92.

40. Сірук Ю.В., Турко В.М., Давидчук Д.О., Ейхгорн К.О., Поштар М.Ю., Ляшук О.В., Панченко Р.В., Тарасенко П.А., Тишковець А.В., Торяник І.М. Структура лісів ДП «Ліси України» в межах Українського Полісся. Природно – ресурсний комплекс Західного Полісся в контексті сталого розвитку : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції науковців, аспірантів і здобувачів вищої освіти, м. Березне, 21 березня 2025 року. [Електронне видання]. Березне : НСІ НУВГП, 2025. 196 с.